

Acten, in synodalissche vergaerderinge der dienaeren der kercken Jesu Christi in Noorthollant ende Waterlant, begonnen desen XY^{en} tegenwoerdiger maent September anno XY^c achtentzeventich bynnen der stede Amstelredam, besloten.

ART. 1. Ten yersten is naer daenroepinge van Goids heyligen naem met gemeen suffragien ofte kuerstemmen derzelve dienaeren PETRUS CORNELI, dienaer tot Alemaer, tot den praesidem derzelve vergaerdingen ende JOANNES ANDELIUS, dienaer tot Wormer, tot een scriba gecoren.

ART. 2. Ten anderen (denzelven praeses ende scriba nu geseten zynde) zyn die naemen der dienaeren, in dese vergaerderinge in eygen persoonen verschenen, by speciale registren opgeteykent.

ART. 3. Ten derden aengaende tgene van den dienaeren ende ouderlingen der kercken ¹⁾ van Amsterdam versocht is van te moegen selfs dienaeren vuyt dese vergaerderinge kieser, die gedurende dese vergaerderinge by haer zouden predicken, is voer goet bevonden ende gesloten by den dienaeren, dat men tselfde haer nyet can accorderen, vuyt oyr-saecke tanderen tyden anders daervan besloten is. Nochtans belovende ²⁾ alsulcke dienaeren haer te ordonneren ³⁾ om te predicken voer dese reyse, daer zy haer aen sullen moegen behaegen. Alzoo dat zy dienaeren om haer voechlyck te dienen hebben geaccordeert, dat zy met hen dienaeren vryelycken vuyt die ganschelyck vergaerderinge predikers solden verkiezen, nyet aensiende oft zy te voeren gepredict moegen hebben in synodalische vergaerderinge ofte nyet, gelyck hiertoe ten yersten verooren is PIETER DIERICKZ, dienaer tot Nierop, tot die eerste predicatie, LAURENTIUS Monickedam die tweede ende BARTHOLDUS van Hoorn die derde.

ART. 4. Item is CLEMENS van Neerden, voerhenen geweest paep op Mercken, in dese vergaerderinge verschenen in persoon ende heeft hem der kercken oerdinge in behoorlycker gehoorsaemheyt onderworpen als oeyck beloeft van zynen voerigen dienst op te houden, begerende hem totter kercken Christi te begeven.

ART. 5. Item hebben die dienaeren ende ouderlingen der kercken der stede van Amsterdam dieselve haere kercke geunieert tot den corpus der Noorthollantscher kercken ende is hen op haer versoeck by den broede-

¹⁾ »der kercken» ontbr. in A. ²⁾ »belovende» ontbr. in C. ³⁾ »ordonneren» A heeft »bestellen».

ren geaccordeert, dat dieselve kercke van Amsterdam ¹⁾ bynnen haer stadt een classen zullen hebben volgende het tweede artickel nationalis synodi Dordracensis ter plaetsen van particulieren handelingen.

ART. 6. Item is noch eendrachtelycken besloten by den dienaeren ende ouderlingen deser vergaerderinge, dat WILLEM JELISSZ over zyne zwaere excessen, zoo te Wermenhuysen, Aeckersloot ende elders als oyck in dese tegenwoerdige vergaerdingen gebleken, als een verstoorder, schuermaecker, lasteraer der kercken Jesu Christi ende alsoo een verrot, obstinaet lidtmaet bynnen Alemaer van de kercke aldaer (daermede hy onlanx geleden dat broot gebroken heeft) tot zuivering ende reynhoudinge der kercke Christi afgesneden zal worden, soo hem alhier in zynder tegenwoerdicheyt die broederschap is opgeseyt.

ART. 7. Aengaende het dertiende artyckel nationalis synodi Dordracensis ter plaetse van de beroepingen der dienaeren is by den broederen besloten, dat, alzo die continuatien ende vergaerderinge ²⁾ van den ouderlingen ende diaconen in vryheyt is gestelt om daerinne te moegen naer gelegentheyt der gemeynten ende stichtingen vryelyck te handelen, dat die gemeynte alhier in desen quartier haer ouderlingen ende diaconen geduerichlycken sonder veranderinge zullen houden, behoudelycken dat die kercke van Amsterdam in desen haer vryheyt sal hebben.

ART. 8. Aengaende het negende artyckel desselfden nationalis synodi ter plaetse van den kerckenraet hem duyster ende incorrect verthoont nae die copie alhier gebleken, soe is tzelve tot claerlicheit verlicht in naevolger forme: als int vertrecken eens lidtmaets der gemeynten van deene plaetse tot dandere, zooverre hy getuygenisse van de gemeente begeert, zoo sal hem der kerckenraedt eens getuychenis passeren ³⁾, ende zooverre die saecke snellicheyt eyscht ende die kerckenraedt zoo spoedelycken nyet en zy te vergaerden, soe sullen hem twee ofte drye van den kerckenraedt getuychenisse geven, hoe hy gewandelt heeft. Ende by den litteecken deser naevolgender forme sal die kercke, daer hy coempt, zyn vromicheit kennen als dese: N. N. heeft vroemelycken ende godsalichlycken tot allen tyden in onse gemeente ⁴⁾ geleefd ende ⁵⁾ gewandelt sonder ergernisse. Maer daer dese forme zoo breedt nyet en staet verhaelt ⁶⁾, sal men alzo volcoemelycken van hem nyet gevoelen. Ten tweeden zullen diegene, die hem getuychenisse der waerheyt sullen

¹⁾ »van Amsterdam» ontbr. in G. ²⁾ »vergaerderinge» A heeft »veranderinge». ³⁾ »passeren» ontbr. in A. ⁴⁾ »gemeente» A heeft »kercken». ⁵⁾ »geleefd ende» ontbr. in A. ⁶⁾ »verhaelt» ontbr. in A.

geven, oyck dit verhaelen (soo hy arm is), hoeveel dat zy hem int vertrecken tot een teerpenning behandicht hebben. Sullen oyck in denzelven getuychenisbrieff stellen, hoeveel penningen zy hem alle weecken van te voeren tot zyn onderhoudinge plachten te passeren, opdat andere, by welleke hy syn residentie zal moegen nemen, zulex ende zynen staet ende noodt bekent zal worden, mits daerby te stellen den tyt syns vertreckens ende waer hy ¹⁾ sal vertrecken.

ART. 9. Aengaende het elfste artyckel desselven synodi ter plaetse van de kerkelycke versaemeling, sprekende van de classicale vergaerdinge, die de dienaeren ende ouderlingen allen maenden souden houden, is besloten, dat alzoo hier alomme in desen quartier alle weken ofte veertien daegen van den dienaeren elcker classis byeencompste ende vergaerdinge gehouden wort, in diewelcken zy van die leere met malcanderen handelen ende disputeren, dat zy daeromme aen tzelve artyckel nyet gebonden en zyn.

ART. 10. Soovele het negentiende artyckel des voergaenden puncte aengaet, noopende de synodale vergaerdingen om vuyt elcke classis met twee dienaeren ende twee ouderlinghen daerinne te verschynen, is besloten, dat men tselve artyckel soo sal naecoemen.

ART. 11. Aengaende tweede artyckel desselven nationalis synodi ter plaetse van de scholen is besloten, dat die dienaeren ende ouderlingen der kercken in steden ende dorpen deses quartiers Noorthollant ende Waterlant neerstelycken sullen arbeyden ende by haeren gemeynuten gevoechlycken sullen aenhouden om haer te moegen induceren te willen verstercken ²⁾ tot onderhoudt van sommige studenten, die haer van goeden hope verthoonen, die verbonden zouden blyfven aen desen selfden quartiere, daervan die kercken in toecoemenden tyden gedient ende wyder opgeboudt souden moegen werdden.

ART. 12. Belangende het negende artyckel desselfden synodi ter plaetse van de leere der ceremonien ende sacramenten, sprekende tselve, dat die vader in persooone by den doop syns kynts soude staen, ende van tgene daeraen clevet, soo accorderen die broederen tselve nae te coemen onder die litmaeten der kercken ende onder danderen, zooveel als men best connen ende moegen zal.

ART. 13. Aengaende het tiende artikkel desselfsten nationalen synodi

¹⁾ »waer hy" A heeft »waer hij heenen". ²⁾ »verstercken" G heeft »verstrecken".

ter voergenoempder plaetsen van de leere der ceremonien, inhoudende het formulaer van den doop, aldaer geruert ¹⁾, te volgen, zoo accorderen die broederen tselfste nae te coemen als ²⁾ van den instellingen ende gebryck van den heyligen doop, doch soe compendiosen ofte cortbegryplycke ende claerlycke als sulcx zal connen geschieden.

ART. 14. Noopende het veertienste artyckele desselfden synodi ter plaetse van ceremonien, verhaelende van de censure der dienaeren, onderlingen ende dyakonen voer het houden des avontmaels te doen, accorderen die broederen tselfde nae te coemen ende teffectueren ³⁾.

ART. 15. Aengaende het tiende ⁴⁾ artyckel desselfden synodi ter plaetsen vant huwelyck, spreekende van dat die persoonen, tot die echte verenicht elders dan daer haer huwelyc vercondicht is, haer zouden moegen laeten trouwen, verstaen ende accorderen die broederen, dat dieselfste persoonen tot geene andere plaetsen in die echt geconfermeert ende gesegent zullen behooren te worden, dan daer zy behoorlycken vuytgeroepen zullen syn.

ART. 16. Item zyn alhier in tegenwoerdicheyt der broederen alle die articulen des voergeruerden nationalen synodi Dordracensis gelesen ende wel aengemerct ende is by den broederen daarvan besloten, dat zy in alle deselfde gelyck met malcanderen verwilligen ende dieselfde voer goet aennemen ende altsamen ende elcx belooft diezelfde ⁵⁾ nae haere vermoegen int werck te stellen, insonderheyt die articulen, in dese synodaelsche handelinghe gestelt ende als dingen om insonderheyt nae te coemen geoordeelt, behoudelycken ende welverstaende dat die vuytneming ⁶⁾, die in veel articulen worden gestelt, oyck den gemeeynten zullen worden vrygelaeten, ende dat oyck die onderhoudinghe derselfder articulen zoo lange die voer stichtelycken connen, onderhouden zullen worden ⁷⁾.

ART. 17. Die broederen opt scriftelycke versoeck van die gemeeynte ⁸⁾ van Antwerpen om PIETER PIETERSZ, dienaer tot Purmerend, voer den tyt van omtrent twee maenden te hebben tot haeren dienste, gemerct hebbende als oyck gehoort hebbende tgene, dat die stadt van Purmerendt ende douderlingen aldaer met monde ende scrifte daertegens hebben voertgebracht, hebben daerop geresolveert, dat dieselfde haeren dienaer PIETER

¹⁾ »geruert" A heeft »gemaect". ²⁾ »als" ontbr. in C. ³⁾ »tselfde — teffectueren" A heeft »na te comen". ⁴⁾ »tiende" A had »thiende" maar dit is doorgehaald en daarboven geschreven »negende". ⁵⁾ »belooft diezelfde" ontbr. in A. ⁶⁾ »vuytneming" G heeft »uit . . . minge". ⁷⁾ »onderhouden zullen worden" A heeft »sullen gehouden worden". ⁸⁾ »gemeeynte" ontbr. in A.

PIETERSZ voer dese tyt by haer blyven zal om redenen, die haer daertoe bewegen, ende zoo die van Antwerpen doer haeren ouderlinck tselfde wederom alsooch mochten versoecken, dat men haer zal voerhouden om met een ander goet dienaer te voersien.

ART. 18. Alzoo die stadt ende kereke van Amsterdam om goede, wichtige redenen, haer moverende ende alhier voergesteld, aenhouden in die beroepinghe, zy aen JAN CLAESSZ, dienaer tot Wydenes, gedaen hebben om hem tot haeren dienaer te hebben ¹⁾, alle twelek gelyck oeyck daerentegens die saecke van den dorpe ende die gemeynte van Wydenes behoorlyck alhier aengemerct is, soo syn by eendrachtelycken gelieven aller broederen deser vergaerderinge gecommiteert die eersame PETRUS SYCHEMIUS, dienaer tot Purmerendt ende BARTHOLDUS NEERDENUS, dienaer tot Hoorn, om haer in persoon te transporteren aen den wethouderen ende gemeynte van Wydenes om te sien haer gevoechlyck te induceren, dat zy den gementioneerden haeren dienaer JAN CLAESSZ. souden willen verloff geven om van haer nae Amstelredam tot den dienst der kercken aldaer te moegen vertrecken.

ART. 19 ²⁾. Alzoo die kereke ende stadt van Amstelredam om goede, wichtige redenen, haer moverende ende alhier voergesteld, JOANNEM AMBROSIUM, dienaer tot Sybecarspel, om hem alhier bynnen Amsterdam ³⁾ tot haeren dienaer te moegen hebben, alle twelcke gelyck oeyck daerentegens die saecke van den dorpe ende gemeynte van Sybecarspel behoirlycken ⁴⁾ alhier aengemerct is, soo syn by eendrachtelycken gelieven aller broederen deser vergaerderinge gecommiteert de eersame PIETER DIERICXZ, dienaer tot Nierop, ende JORGIUS, dienaer tot Schagen, om haer in persoon te transporteren aen die wethouderen ende gemeynte ⁵⁾ van Sybecarspel om te sien haer gevoechlyck te induceren, dat zy den voergementioneerden haeren dienaer JOANNEM AMBROSIUM zouden willen verloff geven om van haer naer Amsterdam totten dienste der kercken aldaer te moegen vertrecken.

ART. 20. Aengesien ettelycke dienaeren alhier te kennen gegeven hebben, dat zy over haer getrouwen dienst nyet voldacn en werdden nae vuytwysen van de provisionaele ⁶⁾ ordonnantie, van mynen heeren

¹⁾ »om hem — hebben» ontbr. in C. ²⁾ Dit art. 19 ontbreekt in G. Art. 20 wordt daar dus 19 enz. enz. De afschrijver van G is blijkbaar misleid door den bijna gelijkkluidenden aanhef van de art. 18 en 19, blijkens de in G achter »art. 19» doorgehaalde woorden »also die kerke en stad van Amsterdam». ³⁾ »bynnen Amsterdam» ontbr. in A. ⁴⁾ »behoirlycken» ontbr. in A. ⁵⁾ »gemeynte» A heeft »kerken». ⁶⁾ »provisionaele» A heeft »provinciale».

die Gedeputeerde Staeten deses quartiers Noorthollant daarvan gemaect, ende zy dienaeren vuyt zulex grootelyck te cort ende tot gebreck coemen, soo ist by den broederen besloten, dattet classis, onder welke soedanige dienaeren sorteren, doer die gevoechlyeste middelen sal arbeyden hem ¹⁾ dienaeren auxilierende om sy tot haere behoerlycke competentie over haeren dienste sullen moegen geraecken.

ART. 21. Aengaende die menichfuldige diversche ²⁾ misbruycken, in dese quartiere gevallende, tot een quaet eynde tenderende, daerinne die broederen geerne saegen opt gevoechlyeste ende tot eenen goeden eynde geremedieert te moegen werden, soo ist, dattet nu by haer besloten is om daerin cristelyck versien te moegen werden, dat ARNOLDUS, dienaer tot Swaech, vuyten naeme aller broederen, hier vergaerdert, daarvan een supplicatie sal scrijven, houdende versoeck aen mynen heeren die Gedeputeerde Staten deses quartiers ende daerinne te voegen om haer te gelieven die remedie op die voerighe misbruycken, by haer tordonneren, conforme te moegen zyn dat placcaet ende instructie van den wethouderen van Amstelredam, daarvan nu laestleden gepubliceert ende effect hebbende, dewelcke supplicatie den voergedachten gedeputeerden by BARTHOLDO NEERDENO, dienaer tot Hoorn, geexhibeert ende behandicht zal werden, die daerin zyn goede diligentie sal bewysen. Ende zoo die voergedachte Gedeputeerde haer in desen bezwaert zullen moegen seggen ³⁾ ende hetselfste afslaan, zoo is wyder by den broederen besloten, dat in dyen gevalle PETRUS DIERICXZ, dienaer ⁴⁾ tot Nierop, hem vuyten naeme aller broederen in eygener persooene sal transporteren aen mynen heeren den Gedeputeerden ⁵⁾ Staten van Zuythollant om aldaer het voergementioneerde remedie te sien verwerven.

ART. 22. Opt versoeck van die van Vollenhove, doer CORNELIUM JELLIUM, dienaer tot Enchuysen, alhier aen den broederen gedaen om eenen dienaer te moegen becoemen voer den tyt van omtrent veertien daegen by hem tot opbouwinge van den coninckrycke Jesu Cristi te dienen, tweleke die broeders (als haer aengenaem) nyet afslaende hebben besloten, dat WILHELMUS ⁶⁾ LAMUS, dienaer tot Hauwaert, derwaerts gesonden sal worden ende behoirlycken aldaer tot opbouwinge van den rycke Christi sal arbeyden geduerende den tyt voerscreven.

ART. 23. Item is oycck noch by den broederen besloten, dat aengaende die costen ende expensen by den gecommitteerden dienaeren ende

¹⁾ »hem" A heeft »haer", G »hun". ²⁾ »diversche" ontbr. in A. ³⁾ »seggen" A heeft »vinden". ⁴⁾ »dienaer" ontbr. in A. ⁵⁾ »Gedeputeerden" ontbr. in A. ⁶⁾ »Wilhelmus" ontbr. in C.

ouderlingen, in die nationale synodaelsche vergaerdinge bynnen Dordrecht ¹⁾ onlanx voerleden gedaen, over te leggen ende voerder behoerlycken daerin te doen, opten xxix^{en} deser tegenwoerdiger maent Septembris vuyt elcken classe van Noorthollant ende Waterlant twee broederen alles bynnen Hoorn by den anderen zullen verschynen om met malcanderen goede rekenschap ende bewys te doen, ende dyen ten achteren syn, goede reliqua te sien behandigen.

ART. 24. Aengaende het versueck, van den ouderlingen op den eylande Texel aen den broederen deser vergaerdinge schriftelycken gedaen, by denwelcken zy begeren voer haeren dienaer als HENRICUS MIDDELSDORPIUS, hebbende eenen grooten, swaeren familie, diewelcke hy met zyn ordinarische stipendie nyet en siet te onderhouden, ende ander belastinge van schulden, daerinne sy voergeven nyet te connen voersien, ende dat men in zyn zwaeren noot christelycke liefde wil bewysen, soo hebben die broederen besloten, dat die dienaeren in steden ende dorpen deses quartiers zulcx haeren gemeynten zullen aendienende ende gevoechlycken induceren om eenige hantreyckinge naer den eysch der ²⁾ liefden hem dienaer op Texel te willen passeren.

ART. 25. Alzoo die broederen deser vergaerdinge duer JACOBUM, dienaer, ende CLAES QUYRYNSSEN, ouderlinck tot Medenblick, te kennen is gegeven, dat eenen CLAES WILLEMSZ, fervert tot Medenblick, hem tanderen tyden met een TRYN BOELES in de echte vereenicht heeft, tot bewys van sulcx te saemen gecoemen syn ende haere behoerlyck huwelyckvuytroepinge versocht ende genomen hebben, vuyt allen welcken ³⁾ het huwelycxconsent genoch blyct ⁴⁾, ende dat zyluyden desen nyettegenstaende naederhant wederom van den anderen onbehoorlycken ende oncristelycken verlopen zyn, soodat ten laesten zy malcanderen eenige schriftelycke bescheet (dwelck zoude hebben den naem van een scheytbrieff) gepasseert hebben. Ende zoo hy dienaer ende ouderlinck voersz. begeerden in desen het gevoelen der broederen te hebben, omdat sy haer daernaer begeerden te voegen metten zelve CLAES WILLEMSZ fervert (die een broeder is) behoorlycken te spreken ende te handelen, soo is by den broederen naer bewys ⁵⁾, alhier gehoort, besloten, dat sy CLAES ⁶⁾ ende TRYN voerberoert echtelieden syn ende, onbehoorlycken ende onchristelycken gescheyden ende van malcanderen verlopen zynde, behooren in behoerlycke trouwe, liefde ende eenicheyt wederomme by den anderen te vergaerden, ende dat hy CLAES,

¹⁾ »bynnen Dordrecht'' ontbr. in G. ²⁾ »den eysch der'' A heeft »die''.
³⁾ »welcken'' ontbr. in G. ⁴⁾ »blyct'' G heeft »schijnt''. ⁵⁾ »bewys'' G heeft »bereits''. ⁶⁾ »Claes'' ontbr. in A.

als een broeder, ende dander, die over die scheydinge gegaen ende daer-toe gesproecken moegen hebben ende broederen moegen zyn, behooren behoorlycke kenninge van haer schult te doen.

ART. 26. Is oyck by gemeen verwillinge der broederen GERRIT DOP-PEN, schoelmeester in Bourchcarspel ¹⁾, naedat hy hem het oerdeel der broederen onderworpen heeft ende zyne gaven ende eygenschappen van een getrouw dienaer gehoort ende genochsaem bekent zyn, tot eenen dienaer des woerts Goids geordonneert als oyck tanderen tyden van de classe van Enchuysen daertoe genochsaem bequaem bekent.

ART. 27. Alzoo op den eylande Schelling een zeker paep vuyt Vries-lant gecoemen ende hem aldaer in den dienste oneristelycken ingedron-gen heeft, daerinne by tyts goet geremedieert waere, soo is besloten, dat men met supplicatie aen mynen heeren den Gedeputeerde Staten sal versoecken, dat hen gelieve den paep aldaer van den dienste te weren ende tordonneren, dat die dienaer des heyligen evangeliums als SUFFRI-DUS de Oisthuysen, derweerts gesonden om het rycke Jesu Cristi aldaer te beginnen op te bouwen, vuyten ecclesiasticken goederen, aldaer zynde, mach onderhout hebben ende tot eenen dienaer ²⁾ mach ontfangen worden.

ART. 28. ³⁾ *Die van Hoorn sullen bestellen tyt ende plaetse van het toecoemende synodus* ⁴⁾. — Is ten lesten besloten by den broederen, dat aengaende het toecoemende synodus, wanneer ende op wat plaetse het-selve wederom versaemelen sal, dat den last hiervan het classis van Hoorn op hem nemen sal volgende darticulen, daarvan in nationale synodo Dordracensis besloten.

Geyndicht desen xviii^{en} Septembris 1578.